

Publicat el 29-10-2006 a "Levante - EMV".

"El creixement interminable no és més que una metàfora ingènua de la immortalitat" (Luigi Zoja, Storia dell'arroganza: Psicologia e limiti dello sviluppo, Bergamo, Moretti & Vitali, 2004, p. 25)

Un altre 9 d'Octubre

Ernest García *

Enguany, els càlculs d'empremta (o petjada) ecològica han donat lloc a una curiosa coincidència: el 9 d'octubre, a més de festa de la Comunitat Valenciana i ex-dia ex-nacional de l'ex-País Valencià, ha estat també el Dia Mundial de la Translimitació Ecològica. En efecte: el segon dilluns d'octubre la humanitat ja havia consumit tants recursos renovables com la biosfera produirà en tot l'any 2006. Fins a la nit de cap d'any, doncs, viurem per damunt de la capacitat del planeta. Esgotades les rendes, anirem consumint el patrimoni, el "capital natural" (expressió horrorosa que per una vegada ve al cas). Dit altrament: xuclant vida futura, aprofitant el temps de vaques grosses del peculiar vampirisme intergeneracional que és característic del món d'avui.

Així estan les coses. Els arbres es tallen més de pressa del que tornen a créixer i, per tant, els boscos minven cada any. Es pesquen massa peixos i el mar està cada dia més buit... Síntomes del que s'acosta: canvi climàtic, extinció d'espècies, inseguretats energètica, escassetat d'aigua, provisió d'aliments més i més incerta. Això és translimitació o extralimitació: l'existència social (transitòria, ben segur) enllà dels límits al creixement. La data d'aquest particularíssim *sorpasso* es mou ràpidament sobre el calendari: en 1987 fou el 19 de desembre; en 1995, el 21 de novembre. Enguany ja ha quedat dit adés: a la Terra li caldrien quasibé quinze mesos per tal de regenerar el que haurem consumit en només dotze.

El preu del benestar? No està tan clar. Això diu almenys la Fundació Nova Economia (*New Economics Foundation*), un centre de pensament realment innovador, que ha llançat fa poc un nou indicador sintètic: l'Índex del Planeta Feliç (IPF). L'IPF mesura l'eficiència ecològica amb la qual una societat determinada proporciona una vida llarga i satisfactòria a les persones que en formen part. Construeix la seua noció de benestar a partir d'un component objectiu (l'esperança de vida) i d'un altre component subjectiu (la satisfacció amb la pròpia vida expressada per la gent). I la compara amb la petjada ecològica, és a dir, amb la superfície biològicament productiva necessària per sostenir aqueix benestar. La fórmula faria així: $IPF = (\text{Satisfacció vital} * \text{Esperança de vida}) / \text{Petjada ecològica}$.

Tothom reconeix sobre el paper que el producte interior brut (PIB) no és una bona mesura del benestar. L'IPF és conseqüent en aquest punt i deixa

el PIB fora dels càlculs (vegeu la Taula 1). La seua construcció conceptual és més coherent que la de molts indicadors-cataplasma que han fet fortuna darrerament (com ara l'índex de desenvolupament humà de Nacions Unides). És alhora econòmic, sociològic i ecològic. I té molts més aspectes interessants. Per exemple, deixa ben a la vista que la contradicció entre creixement i medi ambient està lluny d'haver-se dissolt: tot i que alguns països ho fan més bé que no altres, ningú no obté resultats plenament satisfactoris en tots els factors; la sostenibilitat segueix llunyana...

Molts dels resultats són ben instructius. Els valors més alts de l'IPF s'obtenen en societats que, sota el prisma de l'economia convencional, caldria descriure com a mitjanies. Ni els països molt rics ni els molt pobres aproven l'examen dissenyat per aquesta colla d'enginyosos analistes britànics. Queda reflectit que algunes societats del Sud d'Europa, com ara Grècia, Portugal i Espanya, estan malbaratant -a causa d'un model de desenvolupament mediambientalment depredador- la situació excel·lent que havien construït després d'acabar amb les respectives dictadures. (Això ja s'havia dit per al País Valencià, però la perspectiva de l'IPF ho confirma).

Hi ha moltes més sorpreses en l'informe que comente. Una fosca consciència europea ha sospitat des de fa temps que el paradís havia de quedar allà pels Mars del Sud o pel Caribe. I és entretingut això de veure els fantasmes encarnats en xifres. En fi, una mirada nova no és gens fàcil de resumir. Si poden, vagen a la font: *The (Un)Happy Planet Index: An Index of Human Well-Being and Environmental Impact* (www.neweconomics.org/gen/).

Taula 1. Índex del Planeta Felç (IPF). Principis del segle XXI. Diferents països.

	Satisfacció amb la vida	Esperança de vida	Petjada ecològica	Valor de l'IPF	Posició en una classificació de 178 països
<i>Màxim raonablement possible</i>	8,2	82,0	1,5	83,5	-
Vanuatu	7,4	68,6	1,1	68,2	1
Costa Rica	7,5	78,2	2,1	66,0	3
Alemanya	7,2	78,7	4,8	43,8	81
Espanya	7,0	79,5	4,8	43,0	87
Ucraïna	3,6	66,1	3,3	22,2	174
Zimbabwe	3,3	36,9	1,0	16,6	178

Font: New Economics Foundation, 2006

Imatge: Taula 1. Índex del Planeta Felç (IPF). Principis del segle XXI. Diferents països.

* Universitat de València

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>